

Lise Öğrencilerinde Boş Zaman Can Sıkıntısının Sosyal Medya Bağımlılığı Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi

Yazar Serap Duygun

Gönderim Tarihi: 06-Haz-2022 02:36PM (UTC+0300)

Gönderim Numarası: 1851500834

Dosya adı: I_NDE_BOS_ZAMAN_CAN_SIKINTISI_VE_SOSYAL_MEDYA_BAG_IMLILIG_I.docx (52.59K)

Kelime sayısı: 3848

Karakter sayısı: 24286

Lise Öğrencilerinde Boş Zaman Can Sıkıntısının Sosyal Medya Bağımlılığı Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi

1.GİRİŞ

Her saniye gelişmekte olan teknoloji insanlar için gün geçtikçe erişilmesi kolay ve neredeyse bir ihtiyaç haline gelmeye başlamıştır. Yaşamımız da teknolojinin olumlu yönlerini göz ardı etmek mümkün değildir. Sağlıktan eğitime yaşamın her anında internetten oldukça fazla faydalanılmaktadır (Er, v.d. , 2020). Kolay erişilebilirlik, hızlı bilgi akışı sağlama ve bunun gibi birçok zaman tasarrufu sağlayan özelliği ile teknoloji, yenedünyada insanlar için çok büyük bir erişim ve iletişim aracı olarak kullanılmaktadır (Çiftçi, 2018). Bunun yanı sıra özellikle yeni kuşaklar sosyalleşmek, arkadaş edinmek gibi faaliyetlerini de yine teknolojiye bağlı sosyal medya araçlarından yapmaktadırlar. Tüm dünyada ve ülkemizde de sosyal medya kullanımı sürekli olarak artış göstermektedir (Mangır, 2021). Sürekli değişen ve gelişen teknoloji insanlar da bağımlılık seviyelerini ortaya çıkarmıştır. Bağımlılık bir bireye, düşünceye veya materyale inanmak, ona bağlanmak ve kontrol altına almamak şeklinde tanımlanır (Türker ve Murathan, 2019). Özellikle son yıllarda pandemi süreci ile beraber sosyal medya uygulamaları herkes tarafından çokça kullanılmaya başlamıştır.

Günümüzde teknoloji ile birlikte bireylerin boş zamanlarını değerlendirme faaliyetlerinde de farklılıklar görülmeye başlamıştır. Önceleri aile fertlerinin birlikte geçirdikleri zamanlar son yıllarda internetin herkes tarafından kullanılmaya başlanmasıyla ne yazık ki azalmalar göstermiştir. Özellikle 7'den 70'e herkesin cebine girmiş olan mobil cihazlar ile etkileşimler sosyal medya uygulamalarıyla sürekli olarak artmaktadır ve buna bağlı olarak bireylerin boş zamanlarını değerlendirme alanları da gün geçtikçe internet ve sosyal medya ağlarına doğru evirilmektedir (Demirel, 2017). Pandemi dönemi beraberinde bireylerin boş zaman sürelerini arttırmış ve buna bağlı olarak boş zaman can sıkıntısı kavramının yaygınlaşmasına neden olmuştur.

Boş zaman kavramının ortaya çıkışı ilk olarak M.Ö 4000'ler de Antik Roma İmparatorluğu'nda fizyolojik ve psikolojik iyi olma haline bağlı olarak ortaya çıkmıştır (Torkildsen, 1992). Günümüzde boş zaman, bireylerin zorunlu ihtiyaçlarını gerçekleştirdiği zamanların dışında kalan ve tamamen bireyin özgür iradesiyle değerlendirdiği bir zaman dilimi olarak karşımıza çıkmaktadır. İş hayatının yoğun temposundan sıyrılma ve zamanını verimli değerlendirme anlamına da gelmektedir (Aytaç, 2002). Bireyin boş zaman davranışını geliştirecek ve yönlendirecek ilk temeller aile içinde atılır (Türker, v.d. , 2019). "Leisure Time" olarak da karşımıza çıkan boş zaman kavramı kelime anlamı olarak bağımsız olmak, özgür olmak da demektir (Kılıbaş , 2001). Hayat şartlarının tüm zorluklarına rağmen boş zaman bireylerin zorluklardan uzak kaldığı bir zaman dilimi olarak karşımıza çıkmaktadır (Kılıçman, 2020). Boş zaman kavramı ülkelerin gelişmişlik seviyelerine göre, ülkelerce her geçen gün daha çok tanınmaktadır (Er, v.d. , 2020). Boş zaman can sıkıntısı kavramı bireylerin iş ve fizyolojik ihtiyaçlarını karşıladıkları zamanın dışında kalan boş zamanlarını kendileri için etkili ve verimli değerlendiremedikleri zamanlarda ortaya çıkmıştır. Bireyin boş zamanını kendisi için hem psikolojik hem fizyolojik anlamda tatmin olarak geçirmiş olması gerekmektedir ki beraberinde can sıkıntısı durumu ortaya çıkmasın (Svendsen, 2017).

Kişinin boş zamanını etkili ve verimli geçirmiyor olması ile karşılaşılan boş zaman can sıkıntısı durumu günümüzde sosyal medya bağımlılığı, internet bağımlılığı ve akıllı telefon bağımlılığı gibi birçok yeni kavramları ortaya çıkarmıştır (Park ve Lee, 2012). Ne yazık ki bağımlılık seviyesine ulaşmak kişiler için olumsuz bir eylemdir. Sosyal medyadan uzak kalamama, telefonu evde unuttuğunda hemen geri dönme isteğinin oluşması ve her saniye kim ne yapmış diye merak içerisinde sosyal medya uygulamalarına girmek istemek beraberinde bağımlılığı getirmiş demektir (Işık ve

Topbaş, 2015). Bireylerde karşımıza çıkan bu bağımlılıklar ilk zamanlarda kişinin kendisine her ne kadar normal olarak görünse de bir süreden sonra bu bağımlılıklar sebebi ile hayatlarında büyük değişimler olduğunu gözlemleyeceklerdir.

Boş zamanlarında direkt olarak internete girmek, sosyal medyada zaman geçirmek bir süreden sonra kişinin fiziksel hareket ihtiyaçlarını da gidermemesi ile sonuçlanacaktır ve bu sebeple de sağlığında bozulmalar meydana gelecektir (Kızarcı ve Genç, 2019). Tıp dünyasında “sosyal medya bağımlılığı” bir hastalık olarak karşımıza çıkmaktadır (Young, 1996). Kişinin boş zamanlarını eğlenceli, kendisi için doğru ve verimli aktivitelerle geçiriyor olması sosyal medyaya girme isteğini azaltabilir. Bu sebeple kişinin sıkılma anında doğru aktiviteler de bulunuyor olması bağımlılıkların oluşmasının önüne geçebilir.

Kişinin gelecekteki hedeflerine ulaşmak için bireysel olarak yaptığı tüm planlar ve bu planlara bağlı olarak gerçekleştirdiği hayat yönetimleri öz düzenleme kavramını ortaya çıkarmaktadır. Öz düzenleme becerisi gelişmemiş olan bireylerin boş zaman can sıkıntısı anlarında herhangi bir şeye bağımlı olma olasılıklarının becerisi gelişmiş olan bireylere oranla daha fazla olduğu görülmüştür. Bu sebeple öz düzenleme becerisini hayatına entegre edebilmiş kişilerin sosyal medya bağımlısı olma ihtimali diğer bireylere göre daha azdır (Selçuk, 2019).

2.METOD

2.1. Araştırma Modeli: Betimsel tarama modeli bir çalışmada örnekleme yöntemi olarak seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden uygun örnekleme yöntemi belirlenmiştir. Bu çalışmada çalışma grubunun seçiminde seçkisiz olmayan, uygun örnekleme yöntemi benimsenmiştir (Büyüköztürk ve ark., 2008).

2.2. Evren Ve Örneklem: Uygun örneklem yöntemi ile seçilmiş örnek grubu 167 kadın, 163 erkek toplam 330 lise öğrencisi oluşturmaktadır.

2.3. Veri Toplama Aracı: Kişisel bilgi formlarına ilave olarak; Boş Zaman Can Sıkıntısı Ölçeği (BZCSÖ) ve Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği (SMBÖ) kullanılmıştır. Soylu ve Siyez (2014) tarafından Türkçeye uyarlanmış Boş Zaman Can Sıkıntısı Ölçeği 2 alt boyutlu (yetkinlik, motivasyon) 12 soruluk 5’li Likert tipli bir ankettir (1 Puan- Kesinlikle Katılmıyorum, 2 Puan-Katılmıyorum, 3 Puan-Kararsızım, 4 Puan-Katılıyorum, 5 Puan-Kesinlikle Katılıyorum). Tutgun-Ünal (2015) tarafından geliştirilen Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği 4 alt boyutlu (duygu durum, mesuriyet, tekrarlama, çatışma) 41 sorudan oluşan bir ankettir. 5’li Likert tipli bir anket olup puanlaması (1 Puan-Hiçbir Zaman, 2 Puan-Nadiren, 3 Puan-Bazen, 4 Puan-Sık Sık, 5 Puan-Her Zaman) şeklindedir.

2.4. Verilerin Toplanması Ve Analizi: Çalışmada elde edilen verilerin analizinde katılımcıların demografik dağılımlarını belirlemek için yüzde ve frekans yöntemleri kullanılmıştır. Anlamlılık değerleri kapsamında Kolmogorov-Smirnov Testi ile Shapiro-Wilk testlerine başvurulmuştur. Parametrik testlerin uygulanabilmeleri için gerekli varsayımlar karşılanmadığından farklılık analizleri için Non-parametrik Testlerden Mann Whitney-U ve Kruskal-Wallis Testlerinin uygulanmaları tercih edilmiştir.

2.5. Bulgular:

Değişkenler		f	%
Cinsiyet	Kadın	167	50,6
	Erkek	163	49,4
	Toplam	330	100,0
Kaçınıcı sınıf	9. sınıf	152	46,1
	10. sınıf	151	45,8
	11. sınıf	27	8,2
	Toplam	330	100,0
Aile gelir durumu	Düşük	80	24,2
	Orta	230	69,7
	Yüksek	20	6,1
	Toplam	330	100,0
25 Anne eğitim düzeyi	İlkokul	138	41,8
	Ortaokul	121	36,7
	Lise	52	15,8
	Lisans ve üzeri	19	5,8
	Toplam	330	100,0
Baba eğitim düzeyi	İlkokul	114	34,5
	Ortaokul	121	36,7
	Lise	69	20,9
	Lisans ve üzeri	26	7,9
	Toplam	330	100,0
Anne baba birlikte mi	Evet	265	77,6
	Hayır	65	19,7
	Toplam	330	100,0
Bir gün içerisinde kendinize ayırdığınız boş zaman süresi	Hiç	48	14,5
	1-3 saat	164	49,7
	3-5 saat	81	24,5
	5 saat ve üzeri	37	11,2
	Toplam	330	100,0
15 Sosyal medya uygulamalarından hangilerini kullanıyorsunuz	Facebook	33	10,0
	Twitter	46	13,9
	Instagram	144	43,6
	Tiktok	9	2,7
	Hepsi	98	29,7
	Toplam	330	100,0
Kaç yıldır sosyal medya kullanıyorsunuz	1yıldan az	75	22,7
	2-3 yıl	160	48,5
	4-6 yıl	64	19,4
	7 yıldan fazla	31	9,4
	Toplam	330	100,0
Sosyal medyaya günlük ne kadar süre ayırıyorsunuz	21atten az	88	26,7
	2-3 saat	170	51,5
	4-6 saat	49	14,8
	7 saatten fazla	23	7,0
	Toplam	330	100,0

19

Tablo 2 Ölçek Puanlarının Dağılımları

Ölçek/Alt Boyut	Madde Sayısı	N	Ort.	Ss	P
Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği	41	330	2,5054	,814	,001
SMBÖ1 (Meşguliyet)	12	330	2,6747	,896	,000
SMBÖ2 (Duygu durumu)	5	330	2,6067	,939	,000

SMBÖ3 (Tekrarlama)	5	330	2,3903	1,047	,000
SMBÖ4 (Çatışma)	19	330	2,3800	,844	,000
Boş Zaman Can Sıkıntısı Ölçeği	12	330	3,0648	,607	,000
BZCSÖ1 (Yetkinlik)	6	330	3,0141	,766	,032
BZCSÖ2 (Motivasyon)	6	330	3,1162	,725	,001

Katılımcıların; Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği (SMBÖ) ile Boş Zaman Can Sıkıntısı Ölçeği (BZCS) verilerinden almış oldukları puanların ortalamaları ve verilerin yapısının belirlenmesi amacıyla yapılan Kolmogorov-Smirnov Testi ile Shapiro-Wilk testi anlamlılık değerleri **Tablo-2** kapsamında sunulmuştur. Anlamlılık değerleri (p) verilerin parametrik olmayan (NonParametric) bir yapıda olduğunu göstermektedir. İki bağımsız grup arasındaki farkın incelenmesinde, her iki grup kapsamındaki verilerin normal dağılım göstermeleri yanı sıra grup varyanslarının eşit olması şartı aranmaktadır (Lorcu, 2015). Üç ya da daha fazla bağımsız grup arasındaki farklılığın araştırılmasında örneklem seçildiği ana kütlelerin normal dağılım göstermesi ve varyanslarının eşit olması gözletilmektedir (Alpar, 2014, Lorcu, 2015). Bu varsayımların karşılanmadığı veri setlerinde, üçten fazla bağımsız grup arasındaki farklılığın incelenmesi için parametrik olmayan testlerden Kruskal-Wallis Testi ile iki bağımsız grup arasındaki farklılığın incelenmesi için Mann Whitney-U Testi önerilmektedir (Baştürk, 2011; Orhunbilge, 2000; Alpar, 2014, Lorcu, 2015). Parametrik testlerin uygulanabilmeleri için gerekli varsayımlar karşılanmadığından farklılık analizleri için Non-parametrik Testlerden Mann Whitney-U ve Kruskal-Wallis Testlerinin uygulanmaları tercih edilmiştir.

Tablo 1 Cinsiyet Değişkenine Göre Katılımcıların Sosyal Medya Bağımlılığı ile Boş Zaman Can Sıkıntısı Puanlarının Farklılıklarına İlişkin Mann Whitney-U Test Sonucu

Altboyutlar	Değişken	N	Sıra Ort.	U	p
SMBÖ1 (Meşguliyet)	Kadın	167	170,98	12.695,500	,291
	Erkek	163	159,89		
SMBÖ2 (Duygu durumu)	Kadın	167	166,26	13.484	,884
	Erkek	163	164,72		
SMBÖ3 (Tekrarlama)	Kadın	167	164,33	13.806	,821
	Erkek	163	166,70		
SMBÖ4 (Çatışma)	Kadın	167	162,08	14.182	,509
	Erkek	163	169,01		
BZCSÖ1 (Yetkinlik)	Kadın	167	168,12	13.172,500	,612
	Erkek	163	162,81		
BZCSÖ2 (Motivasyon)	Kadın	167	180,21	11.154,500	,004
	Erkek	163	150,43		

Tablo 3'te Mann Whitney-U testi sonuçlarına göre; katılımcıların cinsiyetleri ile Sosyal Medya Bağımlılığı ölçeğinin tüm alt boyutları (meşguliyet, duygu durumu, tekrarlar, çatışma) arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($p>0.05$). Boş Zaman Can Sıkıntısı Ölçeği alt boyutlarından "Yetkinlik" alt boyutunda farklılık olmadığı belirlenmişken ($p>0,05$), "Motivasyon" alt boyutunda anlamlı farklılık saptanmış olup kadınların puanlarının (Sıralar ort.=180,21), erkeklerin puanlarından (Sıralar ort.=150,43) anlamlı şekilde daha yüksek olduğu belirlenmiştir ($U=11.154,500$, $p=.004$).

Tablo 4 Öğrenim Gördükleri Sınıf Değişkenine Göre Katılımcıların Sosyal Medya Bağımlılığı ile Boş Zaman Can Sıkıntısı Puanlarına İlişkin Kruskal-Wallis Test Sonucu

Altboyutlar	Değişken	N	H	p
SMBÖ1 (Meşguliyet)	9.sınıf	152	2,068	,356
	10.sınıf	151		
	11.sınıf	27		
SMBÖ2 (Duygu durum)	9.sınıf	152	4,240	,120
	10.sınıf	151		
	11.sınıf	27		
SMBÖ1 (Tekrarlama)	9.sınıf	152	1,506	,471
	10.sınıf	151		
	11.sınıf	27		
SMBÖ1 (Çatışma)	9.sınıf	152	4,095	,129
	10.sınıf	151		
	11.sınıf	27		
BZCSÖ1 (Yetkinlik)	9.sınıf	152	3,294	,193
	10.sınıf	151		
	11.sınıf	27		
BZCSÖ1 (Motivasyon)	9.sınıf	152	7,744	,021
	10.sınıf	151		
	11.sınıf	27		

Tablo 4'te Kruskal Wallis testi sonuçlarına göre; katılımcıların öğrenimlerine devam ettikleri sınıf düzeyleri ile Sosyal Medya Bağımlılığı ölçeğinin tüm alt boyutları (meşguliyet, duygu durum, tekrarlar, çatışma) arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($p>0.05$). Boş Zaman Can Sıkıntısı Ölçeği alt boyutlarından "Yetkinlik" alt boyutunda farklılık olmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$). Katılımcıların devam ettikleri sınıflara göre "Motivasyon" alt boyutunda aldıkları puanlara göre anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($H(2)=7,744;p=,021$). Kadınların puanlarının (Sıralar ort=180,21), erkeklerin puanlarından (Sıralar ort=150,43) anlamlı şekilde daha yüksek olduğu belirlenmiştir ($U=11.154,500;p=,004$).

Tablo 5 Katılımcıların Aile Gelir Düzeyleri Değişkenine göre Sosyal Medya Bağımlılığı ile Boş Zaman Can Sıkıntısı Puanlarına İlişkin Kruskal-Wallis Test Sonucu

Altboyutlar	Değişken	N	H	p
SMBÖ1 (Meşguliyet)	Düşük	80	8,945	,011
	Orta	230		
	Yüksek	20		
SMBÖ2 (Duygudurum)	Düşük	80	,706	,702
	Orta	230		
	Yüksek	20		
SMBÖ1 (Tekrarlar)	Düşük	80	3,154	,207
	Orta	230		

	Yüksek	20		
SMBÖ1 (Çatışma)	Düşük	80	7,468	,024
	Orta	230		
	Yüksek	20		
BZCSÖ1 (Yetkinlik)	Düşük	80	1,951	,377
	Orta	230		
	Yüksek	20		
BZCSÖ1 (Motivasyon)	Düşük	80	0,53	,974
	Orta	230		
	Yüksek	20		

Tablo 5'te Kruskal Wallis testi sonuçlarına göre; katılımcıların ailelerinin gelir düzeyleri ile Boş Zaman Can Sıkıntısı Ölçeği alt boyutları (motivasyon, yetkinlik) ile Sosyal Medya Bağımlılığı ölçeğinin "duygu durum" ve "tekrarlama" alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($p>0.05$). Sosyal Medya Bağımlılığı ölçeği "çatışma" ve "meşguliyet" alt boyutları ile katılımcıların ailelerinin gelir düzeyleri arasında ise anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir ($H(2)=7,468, p=.024$).

Tablo 6 Katılımcıların Ebeveynlerinin Birlikte Olma Değişkeni bakımından Sosyal Medya Bağımlılığı ile Boş Zaman Can Sıkıntısı Puanlarına ilişkin Mann Whitney-U Test Sonucu

Altboyutlar	Değişken	N	Medyan	Sıra Ort.	U	p
SMBÖ1 (Meşguliyet)	Birlikte	265	2,66	165,85	8.159	,892
	Ayrı	65	2,64	164,06		
SMBÖ2 (Duygudurum)	Birlikte	265	2,60	161,80	9.584	,154
	Ayrı	65	2,80	180,60		
SMBÖ3 (Tekrarlama)	Birlikte	265	2,00	158,02	10.595,500	,004
	Ayrı	65	2,60	196,01		
SMBÖ4 (Çatışma)	Birlikte	265	2,27	160,71	9.882,500	,065
	Ayrı	65	2,55	185,04		
BZCSÖ1 (Yetkinlik)	Birlikte	265	3,00	162,05	9.526	,184
	Ayrı	65	3,16	179,55		
BZCSÖ2 (Motivasyon)	Birlikte	265	3,16	170,45	8.934,500	,639
	Ayrı	65	3,15	164,28		

Tablo 6 kapsamında sunulmuş olan Mann Whitney-U testi sonuçlarına göre; anne ve babalarının birlikte olmaları ile Sosyal Medya Bağımlılığı ölçeğinin "meşguliyet", "duygu durum" ve "çatışma" alt boyutları ve Boş Zaman Can Sıkıntısı Ölçeği alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($p>0.05$). Sosyal Medya Bağımlılığı ölçeğinin "tekrarlama" alt boyutunda ise anlamlı farklılık saptanmış olup ailesi bir arada olan katılımcıların puanlarının ($Ortc=2,00$), anne ve babaları birlikte olmayan katılımcıların puanlarından ($Ortc=2,60$) anlamlı şekilde daha düşük olduğu belirlenmiştir ($U=9.882,500, p=.004$).

Tablo 7 Katılımcıların Anne Eğitim Düzeyi Değişkenine göre Sosyal Medya Bağımlılığı ile Boş Zaman Can Sıkıntısı Puanlarına ilişkin Kruskal-Wallis Test Sonucu

Ölçek/Altboyutlar	Değişken	N	Medyan	H	p
SMBÖ1 (Meşguliyet)	İlkokul	138	2,58	1,027	,795
	Ortaokul	121	2,75		
	Lise	52	2,62		
	Lisans ve üzeri	19	2,41		
SMBÖ1 (Duygudurum)	İlkokul	138	2,60	10,215	,017
	Ortaokul	121	2,80		
	Lise	52	2,70		
	Lisans ve üzeri	19	2,20		
SMBÖ1 (Tekrarlama)	İlkokul	138	2,20	3,738	,291
	Ortaokul	121	2,20		
	Lise	52	2,20		
	Lisans ve üzeri	19	2,00		
SMBÖ1 (Çatışma)	İlkokul	138	2,22	5,402	,145
	Ortaokul	121	2,50		
	Lise	52	2,63		
	Lisans ve üzeri	19	2,33		
BZCSÖ1 (Yetkinlik)	İlkokul	138	3,00	1,019	,777
	Ortaokul	121	3,00		
	Lise	52	3,00		
	Lisans ve üzeri	19	3,00		
BZCSÖ1 (Motivasyon)	İlkokul	138	3,16	1,516	,678
	Ortaokul	121	3,00		
	Lise	52	3,16		
	Lisans ve üzeri	19	3,00		

Tablo 7’de Kruskal Wallis testi sonuçlarına göre; katılımcıların anne eğitim düzeyleri ile Boş Zaman Can Sıkıntısı Ölçeği alt boyutları (motivasyon, yetkinlik) ile Sosyal Medya Bağımlılığı ölçeğinin “meşguliyet”, “çatışma” ve “tekrarlama” alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($p>0.05$). Sosyal Medya Bağımlılığı ölçeği “duygu durum” alt boyutu ile katılımcıların anne eğitim düzeyleri arasında ise anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir ($H(3)=10,215;p=.017$).

Tablo 8 Katılımcıların Baba Eğitim Düzeyi Değişkenine göre Sosyal Medya Bağımlılığı ile Boş Zaman Can Sıkıntısı Puanlarına ilişkin Kruskal-Wallis Test Sonucu

Ölçek/Altboyutlar	Değişken	N	Ortc.	H	p
SMBÖ1 (Meşguliyet)	İlkokul	114	2,75	1,633	,652
	Ortaokul	121	2,50		
	Lise	69	2,66		
	Lisans ve üzeri	26	2,29		

SMBÖ1 (Duygudurum)	İlkokul	114	2,60	8,472	,037
	Ortaokul	121	2,80		
	Lise	69	2,60		
	Lisans ve üzeri	26	1,80		
SMBÖ1 (Tekrarlama)	İlkokul	114	2,00	6,654	,084
	Ortaokul	121	2,40		
	Lise	69	2,20		
	Lisans ve üzeri	26	2,00		
SMBÖ1 (Çatışma)	İlkokul	114	2,27	7,441	,059
	Ortaokul	121	2,50		
	Lise	69	2,27		
	Lisans ve üzeri	26	1,72		
BZCSÖ1 (Yetkinlik)	İlkokul	114	3,00	2,572	,462
	Ortaokul	121	3,16		
	Lise	69	3,00		
	Lisans ve üzeri	26	3,00		
BZCSÖ1 (Motivasyon)	İlkokul	114	3,16	2,783	,426
	Ortaokul	121	3,00		
	Lise	69	3,16		
	Lisans ve üzeri	26	3,00		

Tablo 8’de Kruskal Wallis testi sonuçlarına göre; katılımcıların baba eğitim düzeyleri ile Boş Zaman Can Sıkıntısı Ölçeği alt boyutları (motivasyon, yetkinlik) ile Sosyal Medya Bağımlılığı ölçeğinin “meşguliyet”, “çatışma” ve “tekrarlama” alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($p>0.05$). Sosyal Medya Bağımlılığı ölçeği “duygu durum” alt boyutu ile katılımcıların baba eğitim düzeyleri arasında ise anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir ($H(3)=8,472;p=.037$).

Tablo 9 Katılımcıların Bir Gün İçerisinde Kendilerine Ayırdıkları Boş Zaman ile Sosyal Medya Bağımlılığı ve Boş Zaman Can Sıkıntısı Düzeylerine İlişkin Kruskal-Wallis Test Sonucu

Altboyutlar	Değişken	N	Medyan	H	P
SMBÖ1 (Meşguliyet)	Hiç	48	2,6667	17,259	,001
	1-3 saat	164	2,4167		
	3-5 saat	81	2,9167		
	5 saat ve üzeri	37	2,8333		
SMBÖ1 (Duygu durum)	Hiç	48	2,8000	2,556	,465
	1-3 saat	164	2,4000		
	3-5 saat	81	2,8000		
	5 saat ve üzeri	37	2,6000		
SMBÖ1 (Tekrarlama)	Hiç	48	2,2000	2,840	,417
	1-3 saat	164	2,0000		
	3-5 saat	81	2,4000		
	5 saat ve üzeri	37	2,4000		

SMBÖ1 (Çatışma)	H ₁ Hiç	48	2,2222	6,319	,097
	1-3 saat	164	2,2500		
	3-5 saat	81	2,5000		
	5 saat ve üzeri	37	2,5556		
BZCSÖ1 (Yetkinlik)	H ₁ Hiç	48	3,1667	10,568	,014
	1-3 saat	164	2,8333		
	3-5 saat	81	3,0000		
	5 saat ve üzeri	37	3,0000		
BZCSÖ1 (Motivasyon)	H ₁ Hiç	48	3,0000	2,805	,423
	1-3 saat	164	3,1667		
	3-5 saat	81	3,1667		
	5 saat ve üzeri	37	3,0000		

Tablo 9’da Kruskal Wallis testi sonuçlarına göre; katılımcıların kendilerine ayırdıkları boş zaman düzeyleri ile Boş Zaman Can Sıkıntısı Ölçeği alt boyutlarında “motivasyon” ile Sosyal Medya Bağımlılığı ölçeğinin “duygudurum”, “çatışma” ve “tekrarlama” alt boyutları arasında anlamlı bir fark¹⁰ olmadığı tespit edilmiştir ($p>0.05$). Katılımcıların kendilerine ayırdıkları boş zaman süreleri ile Sosyal Medya Bağımlılığı ölçeği “meşguliyet” alt boyutu arasında ise anlamlı farklılık olduğu ($H(3)=17,259;p=,001$) ve Boş Zaman Can Sıkıntısı Ölçeği “yetkinlik alt boyutu ile anlamlı bir farklılık olduğu ($H(3)=10,568;p=,014$) belirlenmiştir.

Tablo 10 Katılımcıların Sosyal Medyayı Kaç Yıldır Kullanmakta Olduklarına göre Sosyal Medya Bağımlılığı ile Boş Zaman Can Sıkıntısı Düzeylerine İlişkin Kruskal-Wallis Test Sonucu

Altboyutlar	Değişken	N	Medyan	H	p
SMBÖ1 (Meşguliyet)	H ₃ 1 yıldan az	74	2,4167	12,870	,055
	2-3 yıl	160	2,6667		
	4-6 yıl	64	2,9583		
	7 yıl ve üzeri	31	2,6667		
SMBÖ1 (Duygu durum)	H ₃ 1 yıldan az	74	2,4000	7,396	,060
	2-3 yıl	160	2,6000		
	4-6 yıl	64	2,8000		
	7 yıl ve üzeri	31	2,4000		
SMBÖ1 (Tekrarlama)	H ₃ 1 yıldan az	74	2,0000	6,785	,079
	2-3 yıl	160	2,2000		
	4-6 yıl	64	2,4000		
	7 yıl ve üzeri	31	2,0000		
SMBÖ1 (Çatışma)	H ₃ 1 yıldan az	74	2,0556	7,766	,051
	2-3 yıl	160	2,4444		
	4-6 yıl	64	2,5278		
	7 yıl ve üzeri	31	2,2778		
BZCSÖ1 (Yetkinlik)	H ₂ 1 yıldan az	74	3,0000	3,468	,302
	2-3 yıl	160	3,0000		
	4-6 yıl	64	3,1667		

	7 yıl ve üzeri	31	2,8333		
BZCSÖ1 (Motivasyon)	1 yıldan az	74	3,0000	1,917	,590
	2-3 yıl	160	3,1667		
	4-6 yıl	64	3,1667		
	7 yıl ve üzeri	31	3,0000		

Tablo 10'da Kruskal Wallis testi sonuçlarına göre; katılımcıların kaç yıldır sosyal medya kullanıyor oldukları ile Sosyal Medya Bağımlılığı alt boyutları ile Boş Zaman Can Sıkıntısı Ölçeği alt boyutları arasında anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$).

Tablo 11 Katılımcıların Sosyal Medyayı Günde Kaç Saat Kullanmakta Olduklarına göre Sosyal Medya Bağımlılığı ile Boş Zaman Can Sıkıntısı Düzeylerine ilişkin Kruskal-Wallis Test Sonucu

Altboyutlar	Değişken	N	Medyan	H	p
SMBÖ1 (Meşguliyet)	1 saatten az	88	2,0417	50,891	,000
	2-3 saat	170	2,7500		
	4-6 saat	49	3,4167		
	7 saat ve üzeri	23	2,6667		
SMBÖ1 (Duygu durum)	1 saatten az	88	2,0000	21,984	,000
	2-3 saat	170	2,8000		
	4-6 saat	49	3,0000		
	7 saat ve üzeri	23	2,4000		
SMBÖ1 (Tekrarlama)	1 saatten az	88	1,8000	17,844	,000
	2-3 saat	170	2,2000		
	4-6 saat	49	2,6000		
	7 saat ve üzeri	23	2,4000		
SMBÖ1 (Çatışma)	1 saatten az	88	1,8056	17,035	,001
	2-3 saat	170	2,3333		
	4-6 saat	49	2,7222		
	7 saat ve üzeri	23	2,6111		
BZCSÖ1 (Yetkinlik)	1 saatten az	88	2,8333	10,856	,003
	2-3 saat	170	3,1667		
	4-6 saat	49	3,0000		
	7 saat ve üzeri	23	3,0000		
BZCSÖ1 (Motivasyon)	1 saatten az	88	3,0000	4,342	,227
	2-3 saat	170	3,1667		
	4-6 saat	49	3,3333		
	7 saat ve üzeri	23	3,0000		

Tablo 11'de Kruskal Wallis testi sonuçlarına göre; katılımcıların günde kaç saat sosyal medya kullanıyor oldukları ile Boş Zaman Can Sıkıntısı Ölçeği "motivasyon" alt boyutu ($p=,227$) dışındaki diğer tüm alt boyutlarda anlamlı farklılık bulunduğu belirlenmiştir ($p<0,05$).

Tablo 12 Katılımcıların Sosyal Medya Uygulamalarından Hangilerini Kullanıyor Olduklarına göre Sosyal Medya Bağımlılığı ile Boş Zaman Can Sıkıntısı Düzeylerine ilişkin Kruskal-Wallis Test Sonucu

Altboyutlar	Değişken	N	Medyan	H	P
SMBÖ1 (Meşguliyet)	Facebook	33	2,9167	2,745	,601
	Twitter	46	2,6667		
	Instagram	144	2,5833		
	Tiktok	9	2,7500		
	Hepsi	98	2,5833		
SMBÖ1 (Duygudurum)	Facebook	33	3,0000	10,412	,034
	Twitter	46	2,8000		
	Instagram	144	2,6000		
	Tiktok	9	2,8000		
	Hepsi	98	2,2000		
SMBÖ1 (Tekrarlama)	Facebook	33	2,8000	4,498	,343
	Twitter	46	2,2000		
	Instagram	144	2,2000		
	Tiktok	9	2,2000		
	Hepsi	98	2,2000		
SMBÖ1 (Çatışma)	Facebook	33	2,6111	9,617	,047
	Twitter	46	2,6111		
	Instagram	144	2,2222		
	Tiktok	9	2,1111		
	Hepsi	98	2,0833		
BZCSÖ1 (Yetkinlik)	Facebook	33	3,1667	4,153	,386
	Twitter	46	3,0833		
	Instagram	144	2,8333		
	Tiktok	9	3,5000		
	Hepsi	98	3,0000		
BZCSÖ1 (Motivasyon)	Facebook	33	3,0000	2,925	,570
	Twitter	46	3,0000		
	Instagram	144	3,1667		
	Tiktok	9	3,0000		
	Hepsi	98	3,1667		

Tablo 12’de Kruskal Wallis testi sonuçlarına göre; katılımcıların sosyal medya uygulamalarından hangilerini kullanıyor oldukları bakımından Boş Zaman Can Sıkıntısı Ölçeği alt boyutları ile Sosyal Medya Bağımlılığı ölçeğinin “meşguliyet” ve “tekrarlama” alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($p>0.05$). Katılımcıların sosyal medya uygulamalarından hangilerini kullanıyor oldukları bakımından Sosyal Medya Bağımlılığı ölçeği “duygu durum” alt boyutu ($H(3)=10,412;p=,034$) ile “çatışma alt boyutu arasında anlamlı farklılık olduğu ($H(4)=9,617;p=,047$) belirlenmiştir.

Tablo 13 Sosyal Medya Bağımlılığı ile Boş Zaman Can Sıkıntısı Düzeyleri arasındaki ilişkiye dair Spearman Korelasyon Test Sonucu

Ölçek	N	r	p
SMBÖ	330	,413	,000
BZCSÖ			

Katılımcıların sosyal medya bağımlılığı ölçeğinden aldıkları puanlar ile Boş Zaman Can Sıkıntısı Ölçeğinden almış oldukları puanlar arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik yapılan Spearman korelasyon testi sonucuna göre, iki değişken arasında orta düzeyde ve pozitif yönlü doğrusal ilişki bulunduğu ifade edilebilir ($r=,413$; $p=,000$).

3.TARTIŞMA SONUÇ

Bu araştırmada lise öğrencilerinin boş zaman can sıkıntısı durumlarının sosyal medya bağımlılıkları ile arasındaki ilişki farklı değişkenler açısından ele alınmıştır. Lise öğrencilerinden gönüllü 167 kadın ve 163 erkek toplamda 330 öğrenci çalışmada yer almıştır.

Katılımcıların cinsiyet değişkenine göre verileri incelendiğinde sosyal medya bağımlılığı alt boyutlarında anlamlı farklılık görülmezken, boş zaman can sıkıntısı ölçeğinin “motivasyon” alt boyutu ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Kadınların puanları erkeklerin puanlarından (Sıralar ort.=150,43) anlamlı şekilde daha yüksek olarak belirlenmiştir ($U=11.154,500$, $p=,004$). Selçuk (2019), üniversite öğrencileri ile boş zaman can sıkıntısı ve sosyal medya bağımlılığı üzerinde bir çalışma yürütmüş ve boş zaman can sıkıntısının “motivasyon” alt boyutunda cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık olduğunu gözlemlemiştir.

Katılımcıların öğrenim gördükleri sınıf değişkenine göre boş zaman can sıkıntısı ölçeği alt boyutlarından “Motivasyon” alt boyutunda aldıkları puanlara göre anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($H(2)=7,744$; $p=,021$). Kadınların puanlarının (Sıralar ort=180,21), erkeklerin puanlarından (Sıralar ort=150,43) anlamlı şekilde daha yüksek olduğu belirlenmiştir ($U=11.154,500$; $p=,004$).

Sosyal Medya Bağımlılığı ölçeği “çatışma” ve “meşguliyet” alt boyutları katılımcıların ailelerinin gelir düzeyleri arasında anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir ($H(2)=7,468$; $p=,024$). Kılıçman (2020), üniversite öğrencileri üzerinde sosyal medya bağımlılığı ile ilgili bir çalışma yürütmüş ve bağımlılık ölçeğinin tüm alt boyutları ile aile gelir düzeylerinin aralarında anlamlı farklılık olduğunu tespit etmiştir.

Katılımcıların aile birliktelik durumları ile sosyal medya bağımlılığı ölçeğinin “tekrarlama” alt boyutunda anlamlı farklılık saptanmış olup ailesi bir arada olan katılımcıların puanlarının (Ortc=2,00), anne ve babaları birlikte olmayan katılımcıların puanlarından (Ortc=2,60) anlamlı şekilde daha düşük olduğu belirlenmiştir ($U=9.882,500$, $p=,004$).

Sosyal medya bağımlılığı ölçeği “duygu durum” alt boyutu ile katılımcıların anne eğitim düzeyleri arasında anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir ($H(3)=10,215$; $p=,017$).

Sosyal medya bağımlılığı ölçeği “duygu durum” alt boyutu ile katılımcıların baba eğitim düzeyleri arasında anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir ($H(3)=8,472$; $p=,037$).

Katılımcıların kendilerine ayırdıkları boş zaman süreleri ile sosyal medya bağımlılığı ölçeği “meşguliyet” alt boyutu arasında anlamlı farklılık olduğu görülmüştür ($H(3)=17,259;p=,001$) . Kılıçman (2020), yaptığı çalışmada katılımcıların kendilerine ayırdıkları boş zaman süreleri ile sosyal medya bağımlılığı ölçeğinin tüm alt boyutlarında anlamlı farklılık olduğunu belirlemiştir.

Boş zaman can sıkıntısı ölçeği “yetkinlik” alt boyutu ile katılımcıların kendilerine ayırdıkları boş zaman süreleri arasında anlamlı farklılık olduğu ($H(3)=10,568;p=,014$) tespit edilmiştir.

Katılımcıların günde kaç saat sosyal medya kullanıyor oldukları ile boş zaman can sıkıntısı ölçeği “motivasyon” alt boyutu ($p=,227$) dışındaki diğer tüm alt boyutlarda anlamlı farklılık bulunduğu belirlenmiştir ($p<0,05$). Kılıçman (2020), yaptığı çalışmada katılımcıların günde kaç saat sosyal medya kullanıyor oldukları ile sosyal medya bağımlılığı ölçeğinin tüm alt boyutlarında anlamlı farklılık olduğunu belirlemiştir.

Katılımcıların sosyal medya uygulamalarından hangilerini kullanıyor oldukları bakımından sosyal medya bağımlılığı ölçeği “duygu durum” alt boyutu ($H(3)=10,412;p=,034$) ile “çatışma alt boyutu arasında anlamlı farklılık olduğu ($H(4)=9,617;p=,047$) belirlenmiştir. Kılıçman (2020), yaptığı çalışmada katılımcıların kullandıkları sosyal medya uygulamaları ile sosyal medya bağımlılığı ölçeğinin tüm alt boyutlarında anlamlı farklılık olduğunu tespit etmiştir.

5 Bu çalışmada katılımcıların boş zaman can sıkıntısı düzeyleri ile sosyal medya bağımlılıkları arasında orta düzeyde ve pozitif yönlü doğrusal bir ilişki bulunduğu ifade edilebilir. ($r=,413; p=,000$).

Bireyin boş zamanlarını verimli, doğru ve eğlenceli bir biçimde değerlendirememesi onu doğrudan günümüz teknolojisinin içine çekmekte ve bu döngü her seferinde büyüyerek kişinin hayatında yer almaya başladığında artık bireyin ne yazık ki sosyal medyaya, uygulamalara ve internete bağımlı olduğunu görmekteyiz. Her geçen gün daha fazla kişiyi içine çekmekte olan bu sistem özellikle geliştikçe ve daha büyük kitlelere hitap ettikçe daha cazip olmaktadır. Bu sebeple özellikle ergen bireylerin boş zamanlarını verimli, eğlenceli yani faydalı faaliyetler ile geçiriyor olmaları gerekmektedir ki herhangi bir bağımlılık durumu ile karşılaşılmasın.

Lise Öğrencilerinde Boş Zaman Can Sıkıntısının Sosyal Medya Bağımlılığı Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi

ORJİNALLİK RAPORU

% **16**
BENZERLİK ENDEKSİ

% **15**
İNTERNET KAYNAKLARI

% **3**
YAYINLAR

% **8**
ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1 dergipark.org.tr İnternet Kaynağı % **2**

2 www.gecekitapligi.com İnternet Kaynağı % **2**

3 Submitted to The Scientific & Technological Research Council of Turkey (TUBITAK) Öğrenci Ödevi % **1**

4 Submitted to Konya Necmettin Erbakan University Öğrenci Ödevi % **1**

5 9lib.net İnternet Kaynağı % **1**

6 Submitted to European University of Lefke Öğrenci Ödevi % **1**

7 Submitted to Trakya University Öğrenci Ödevi % **1**

8 ÇELEBİ, Feride and ALİYEV, Ramin. "The Examination of Perception of Leisure" % **1**

Boredom and Bullying Status of Students of Secondary Education by Comparison1", İnönü Üniversitesi, 2017.

Yayın

9	www.researchgate.net İnternet Kaynağı	% 1
10	Submitted to Kocaeli Üniversitesi Öğrenci Ödevi	% 1
11	dspace.trakya.edu.tr:8080 İnternet Kaynağı	% 1
12	www.erpacongress.com İnternet Kaynağı	<% 1
13	arastirmax.com İnternet Kaynağı	<% 1
14	burkonturizm.com İnternet Kaynağı	<% 1
15	www.scribd.com İnternet Kaynağı	<% 1
16	acikbilim.yok.gov.tr İnternet Kaynağı	<% 1
17	acikerisim.aku.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1
18	www.yumpu.com İnternet Kaynağı	<% 1

19	wcssr.org İnternet Kaynağı	<% 1
20	buefad.bartın.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1
21	docplayer.biz.tr İnternet Kaynağı	<% 1
22	docs.neu.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1
23	www.sporbilim.com İnternet Kaynağı	<% 1
24	web.hitit.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1
25	www.isfaw.org İnternet Kaynağı	<% 1

Alıntılarını ıkart

Kapat

Eşleşmeleri ıkar

Kapat

Bibliyografyayı ıkart

üzerinde